

Kolza Zararlıları

Автор(и): доц. д-р Недялка Палагачева, Аграрен университет в Пловдив; проф. д-р Янко Димитров, Аграрен университет в Пловдив

Дата: 02.04.2023 *Брой:* 4/2023

Yüksek bir yağ bitkisi olarak avantajlarının yanı sıra, kolza birçok zararlı tür için konukçu görevi görür ve bazı yıllarda kitlesel olarak çoğalıp önemli ekonomik kayıplara neden olabilirler. Bu nedenle, kolzanın ekileceği alanın fitosaniter durumu büyük önem taşır. Kolza tarlalarında ve çevresinde, turpgil pireleri, lahana sap piresi ve diğer zararlılar için besin kaynağı olan turpgil yabancı otlarının imha edilmesi zorunludur.

Bitkilerin biyolojik potansiyelinin ortaya çıkması ve gelişmesi için çok iyi bir toprak işleme, uygun münavebe, *Brassicaceae* familyasından türlerle mekansal izolasyona uyulması, optimum derinlik ve zaman dilimlerinde sağlıklı tohumlarla ekim yapılması gereklidir. Optimal bir besin rejimini sürdürmek için dengeli azot, fosfor ve potasyumlu gübreleme, dayanıklı çeşitlerin kullanımı ve ara ekim önemlidir. Zararlı mücadelesi, lahana tohum

hortumlu böceği, *Ceuthorynchus* cinsi sap hortumlu böcekleri ve bakla güvesinin görülme başlangıcını tespit etmek için tuzaklar yerleştirilerek ve kolza tarlalarının içinde bitki boyunda sarı tuzaklar konularak yapılır. Zamanında ve yüksek düzeyde gerçekleştirildiğinde, bu önlemler optimal yoğunlukta bir bitki popülasyonu sağlayabilir.

Kolza, uzun bir vejetasyon dönemine sahip bir bitkidir – 280–320 gün, bu nedenle bitki koruma önlemleri fenolojik gelişim aşamalarına uyarlanmalıdır.

Küçük çizgili pire böceği (Phyllotreta atra L.)

Sonbaharda, kotiledon ve rozet oluşumu aşamalarında, *Phyllotreta* cinsi turpgil pireleri önemli zararlara neden olur: küçük çizgili pire böceği (*Phyllotreta atra* L.), dalgalı çizgili pire böceği (*Phyllotreta undulata* Kutsch.).

Küçük çizgili pire böceğinin neden olduğu zarar

Sıcak ve kuru havalarda kitlesel olarak çoğalırlar, genç ve hassas yapraklara saldırırlar, bunun sonucunda zarar gören bitkiler elek gibi delik deşik görünür ve kurur. Zararlılar sonbaharda önemli hasara yol açar, bu da bitkilerin kışın aşırı koşulları atlatması için gerekli besin maddelerini yetersiz biriktirmesine neden olur.

Lahana sap piresi (Psylliodes chrysocephala L.)

Aynı dönemde, lahana sap piresinin (*Psylliodes chrysocephala* L.) erginleri de görülür. Yaz diyapozuna giren erginler, kolza çıkışında aktif hale gelir ve yapraklarda ve saplarda yuvarlak delikler kemirir. Zarar, kuru ve sıcak havalarda önemlidir. Saldırıya uğrayan bitkiler gelişimde geri kalır.

Lahana sap piresi larvalarının neden olduğu zarar

Larvaların bir kısmı sonbaharda, diğer bir kısmı ise ilkbaharda çıkar. Sonbaharda çıkanlar yaprak saplarının içine girerek içlerini besin olarak tüketir. Onlarla paralel olarak, turp testereli arısı (*Atalia rosae* Christ.) ve kolza yaprak böceğinin (*Entomoscelis adonidis* Pall.) zararı da gözlemlenir. Ekonomik açıdan daha önemli olan, turp testereli arısının üçüncü neslinin sahte tırtıllarının neden olduğu zararlardır. Yaprakların alt epidermasını ayrı yerlerde kazırlar ve daha sonra yapraklarda kenardan beslenme zararı oluştururlar. Kitlelilerde, sadece ana damar etkilenmeden kalır. Zarar gören bitkiler ölür ve bitki popülasyonu sonbaharda zaten zayıflar. Sıcak bir sonbahar ve uzun süren kuraklıkta, bu zararının verdiği zarar önemlidir, çünkü kökler bitki turgorunu koruyamaz. İlk sonbahar yağmurlarından sonra, kolza yaprak böceği erginleri kolza alanlarına geçer ve yapraklarla beslenir.

Turp testereli arısı (Atalia rosae Christ.)

Phyllotreta cinsi turpgil pireleri, turp testereli arısı, lahana sap piresi ve kolza yaprak böceğinin yoğunluğu, örnek parsel yöntemi kullanılarak kaydedilir. Lahana sap piresi için 2 birey/m², turp testereli arısı için 2–3 birey/m² ve toprak pireleri için 3–5 birey/m² yoğunluğu tespit edildiğinde, geniş etki spektrumlu ve uzun kalıcı etkili ürünlerle (deltametrin (Deka EC, Deko EC, Desha EC, Dena EC, Poleci, Decis – 30 ml/da; Decis 100 EC – 5 ml/da, Meteor – 60–80 ml/da), sipermetrin (Cyperkil 500 EC, Citrin Max, Cypret 500 EC, Poli 500 EC – 5 ml/da)) mücadele etmek gereklidir. Turpgil pirelerinin görülmesi ve çoğalması, ara konukçu görevi gören turpgil yabancı otları, çoban çantası (*Capsella bursa-pastoris*) ve diğer türler üzerinden tahmin edilebilir.

İlkbaharda, havaların ısınmasıyla birlikte ortalama günlük sıcaklıklar yükselir, kolza gelişimine devam eder ve ana sapı oluşturmaya başlar. Bu dönemde, turpgil pireleri ve lahana sap piresinin zararlı faaliyeti devam eder. Kolza agroknozunda, süslü lahana tahtakurusu (*Eurydema ornata L.*) ve adi lahana tahtakurusu (*Eurydema oleraceum L.*) bulunur. Tahtakurusu erginleri ve nimfleri, yapraklardan, yaprak ve çiçek saplarından ve baklalardan özsu emer, bunun sonucunda beslenme yerlerinde beyaz lekeler oluşur.

İlkbaharda, büyük beyaz kelebek (*Pieris brassicae L.*), küçük beyaz kelebek (*Pieris rapae L.*) ve lahana güvesi (*Mamestra brassicae L.*) tırtılları da gözlemlenir. Esas olarak yapraklara zarar verirler, onlarda delikler kemirirler. Ekonomik eşiğin üzerinde yoğunluklar tespit edildiğinde, seçici insektisitlerle mücadele yapılır.

Tomurcuk oluşumu, çiçeklenme ve bakla oluşumu aşamalarında aşağıdaki zararlılar tespit edilir: çiçek böceği (*Meligethes aeneus* F.), tüylü böcek (*Tropinota hirta* Poda), *Ceutorhynchus* cinsi sap hortumlu böcekleri: lahana sap hortumlu böceği (*Ceutorhynchus napi* Gyll.), turp sap hortumlu böceği (*Ceutorhynchus pallidactylus* Marsh) (sinonim *Ceutorhynchus quadridens*), lahana tohum hortumlu böceği (*Ceutorhynchus assimilis* Payk.), lahana yaprakbiti (*Brevicoryne brassicae* L.) ve turpgil bakla güvesi (*Dasyneura brassicae* Winn.).

Çiçek böceği (*M. aeneus*)

Çiçek böceği (*M. aeneus*) her yıl kolza tarlalarında bulunur ve bazı yıllarda kitlesel olarak çoğalır. Kolza tarlalarında çiçek tomurcukları oluşuktan hemen sonra görülür ve çiçeklenme sonuna kadar orada bulunur. Larvalar ve erginler, açılmamış çiçek tomurcuklarıyla beslenir, erkek organları ve taç yaprakları tahrip eder. Zarar gören çiçeklerden oluşan baklalar salyangoz şeklini alır. Zararlı yoğunluğu 2–4 birey/bitki olduğunda, tür kitlesel olarak çoğalabilir. Bu, haftalık izlemeyi gerektirir.

Çiçek böceğinin neden olduğu zarar

Çiçek böceğinin zararı, bitki popülasyonunun çevresinden iç kısmına doğru başlar. Bu nedenle, 1–2 birey/m² ve %15–20 bulaşık bitki yoğunluğu tespit edildiğinde ve sadece tarlanın kenarında – 10–12 m genişliğinde bir şeritte, daha uzun süre etkili insektisitlerle ilaçlama yapılması önerilir. Bu çevresel uygulamaları yaparak, çiçek böceğinin bitki popülasyonunun iç kısmına doğru göçü engellenirken, aynı zamanda henüz daha düşük yoğunluklarda olan faydalı türlerin, doğal tozlayıcıların ve bal arılarının korunması amaçlanır. Çevresel uygulamalar, bu türün mücadelesi için genel önlemler sisteminde bağımsız bir yer tutabilir. Erginlerin büyük bir kısmının önce yabancı ot bitki örtüsü üzerinde hareket ettiği, ardından tarla kenarlarına yerleştiği ve ancak daha sonra parselin iç kısmına doğru ilerlediği bilinmektedir.

Çiçek böceğinin kullanılan aktif kimyasal maddelere karşı direnci, başarılı bir şekilde mücadele edilmesini zorlaştırır. Bu nedenle, farklı kimyasal gruplardan ürünlerin kullanılması önerilir. Ülkemizde ruhsatlı insektisitler şunlardır: sipermetrin (Cyperkil 500 EC, Citrin Max, Cypret 500 EC, Poli 500 EC – 5 ml/da), sipermetrin + piperonil butoksit (Masan – 25 ml/da), deltametrin (Meteor – 60–80 ml/da).

Çiçek böceğine karşı kolzanın yetiştirildiği diğer ülkelerde aşağıdaki biyoinsekt